

Dato: 27.-28. november 2023, Litteraturhuset, Oslo

Møteleder: Aslak Bonde

Til stede: Deltakere fra nasjonale minoriteters organisasjoner og fra relevante departementer, direktorater og institusjoner.

Kontaktforum mellom nasjonale minoriteter og sentrale myndigheter

Statssekretær Nancy Porsanger Anti ønsket velkommen

Nasjonale minoriteters organisasjoner informerte om høy aktivitet siste år, blant annet ungdomsarbeid, informasjonsarbeid, språkarbeid, utdeling av stipend til finskelever, rettighetsarbeid, markeringer, vern av kulturminner, rapporteringer og ikke minst arbeid i forbindelse med Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Det Mosaiske Trossamfund fortalte om en betydelig økning av antisemittisme.

Kristin Solbjør i Kommunal- og distriktsdepartementet informerte om hva som er gjort fra myndighetenes side siden sist, blant annet samling av tilskuddsposter hos Kulturdirektoratet, endring av opplæringsloven, arrangementer i forbindelse med Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, besøk på Finnskogen, deltagelse på ulike arrangementer, arrangert ungdomsforum, fast finansiering av Kventeateret og fredning av kulturminner.

Ungdomspanel

Etter ønske fra unge nasjonale minoriteter på ungdomsmøtet i høst, ble det satt opp et ungdomspanel på programmet. Sju ungdommer deltok i panelet og hadde disse innspillene:

- Identitet og trygget i seg selv og i sin familiehistorie er viktig.
- Det er positivt med samarbeid mellom minoritetene.
- Departementet burde dekke tapt lønn for de som deltar..
- Innspill til myndighetene: Om man får fri fra skole er avhengig av læreren, det er ulike regler hos lærere og på de ulike skolene. Vi driver viktig politisk arbeid og bør få gyldig fravær fra skole/utdanning i slike tilfeller. Kunnskapsdepartementet tar med seg innspillet og kommer tilbake med svar.
- Det er viktig at arrangementer ungdom skal delta på blir lagt utenom eksamensperioder.
- Vi jobber ikke bare for egen organisasjon eller oss selv, vi jobber for demokratiet og samfunnet. Det er liten forståelse for hvor mye det koster de unge både økonomisk og personlig.

- Språk er en viktig del av kulturen for flere minoriteter. Det er tungt når noen motarbeider ditt hjertespråk. Kvääninouret har laget en frasebok med kvenske ord og uttrykk som har blitt veldig populær.
- Hatprat og negative kommentarer både på nett og fysisk: Det er viktig å ikke stå alene i det og å jobbe forebyggende. Stereotypier om jøder er for eksempel lette å spre og fører til mer antisemittisme.
- Det er manglende kunnskaper om minoritetene i samfunnet.
- Noen har deltatt på høringer på Stortinget og synes det er bra å få være med og få å vise et ansikt for en sak.
- Noen av ungdommen er engasjert partipolitisk. Et eksempel på at det nytter er at det i Bergen kommune er vedtatt flagging på minoritetenes markeringsdager og det er etablert et forum for minoritetene. Men det er et arbeid i oppoverbakke, nasjonale minoriteter blir aldri noen hovedsak.
- Å påvirke politikken er en oppgave minoritetene gjør på vegne av hele befolkningen. Kunnskap om majoriteten skjer av seg selv.
- Takk til de eldre for det dere har kjempet fram, det er derfor vi sitter her.

Spørsmål fra statssekretæren:

Dersom bevilgningen til nasjonale minoriteter ble betydelig økt, hvilke tiltak bør prioriteres da?

Ungdommene ønsker tiltak som gjør minoritetene mer synlig i samfunnet og forebygger hatprat. En veivisermodell for flere minoriteter kan være en idé, ungdom formidler best til andre unge. Det bør gis faste midler til den kulturelle skolesekken for å informere om nasjonale minoriteter. Det er behov for mer midler til drift, det gjør organisasjonene mer selvdrevne. Alt kan ikke gjøres på dugnad. Ønsker også stipend for å motivere flere til å studere språk, starte på lærerstudier etc.

Innspill fra salen:

- Det er viktig å ha med de unge for å hindre forgubbing og for at kulturen skal ha en framtid.
- Ungdom bør være synlig i kommunestyre, fylkesting etc.
- Det bør arrangeres seminarer med undervisning fra minoriteter til lærere.
- Fra Kunnskapsdepartementet: I de nye læreplanene er det med at elevene skal ha kunnskap om nasjonale minoriteter. Ellers har Dembra tilbud for skoler og lærerutdanninger. Meld inn behov!
- Roms holocaust bør inn i pensum og gjøres mer kjent i storsamfunnet.
- Det bør gis en gradvis økning i driftsmidler til organisasjonene. Penger gir synlighet.
- Minoritetene burde rustes opp til å formidle kunnskap om egen kultur, det bør ikke formidles av storsamfunnets institusjoner.
- Tiltak som blir satt i gang som følge av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport må gjelde alle ofre for fornorskings- og assimileringsspolitikk.

DAG 2

Departementsråd i Kommunal- og distriktsdepartementet Petter Skarheim holdt innlegget *Hvorfor går det så tregt?* – om hvordan departementet jobber, budsjettprosesser og forholdet mellom departement, regjering og storting.

Kommunal- og distriktsminister Erling Sande deltok med en hilsen.

Innspill fra organisasjonene til statsråden:

- Driftsstøtte til nasjonale minoriteters organisasjoner må økes.
- Vi ønsker aktiv medbestemmelse og sterkere samarbeid med direktoratene og avdeling for urfolk og nasjonale minoriteter (UMI).
- Rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter må inkorporeres i menneskerettighetsloven.
- Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport pekte på at det er behov for mer kunnskap i befolkningen og forvaltningen om minoritetene. Nasjonale minoriteters historie er en del av Norges historie, storsamfunnet går glipp av en verdi når de ikke har kunnskap om dette. Vi mangler muligheter til å formidle kunnskap, vi trenger rammer og gode plattformer til å formidle. Det må være obligatorisk kursing i administrasjonen i kommuner og fylkeskommuner om nasjonale minoriteter.
- Lærere må kurses og kunnskap om nasjonale minoriteter må inn i lærerutdanningen. Også kunnskap om romers holocaust må inn i skolen.
- Alle kommunale handlingsplaner mot rasisme og diskriminering må inneholde strategier for å håndtere rasisme og diskriminering av nasjonale minoriteter. Det er behov for en handlingsplan mot antisiganisme og antinomadisme.
- De som velger å lære minoritetsspråk bør få stipend.
- Det bør være en ansatt fra hver minoritet i UMI og en egen statssekretær for nasjonale minoriteter.
- Romanifolket/taternes kulturminner må bevares.
- Det er viktig for de unge at de får se en utvikling for minoritetene, slik at minoritetskulturen en framtid.
- Ønsker en tilsvarende ordning som Jødiske veivisere for alle minoritetene.
- Finsk må anerkjennes som minoritetsspråk i Norge.
- Tilrettelagt undervisning i reiseperioder for nomadiske minoriteter.
- Flerkulturelle råd i hver kommune og fylkeskommune som inkluderer nasjonale minoriteter på lovfestes.
- Ønsker at statsråden tar initiativ til å revitalisere finsk språk og at det finnes støtteordninger for å skrive bøker og lage multimedieproduksjoner på finsk. Finsk bør anerkjennes som minoritetsspråk i Norge.
- Ønsker egen medbestemmelsesordning for finsk- og kvenskspråklige minoriteter.

Svar fra statsråden:

Dette er en viktig arena, og jeg håper på flere treffpunkter med dere. Jeg merker meg at kunnskap er et kjernestikkord. Dere gjør en viktig jobb for å ta vare på identitet, språk og

kultur. Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport er på høring og vi venter på Stortingets behandling av den.

Medbestemmelse

Monica Karlsen i Landsorganisasjonen for romanifolket holdt et innlegg om sitt arbeid som kommunepolitiker i Skien, om hvordan man kan engasjere seg i partipolitikk og om noen av sakene hun har fått gjennomslag for i kommunestyret. Hun framholdt at det er i nærmiljøet det er viktigst å ha medbestemmelse, det er der det er størst sjanse for å kunne påvirke. Vi kommer lengst med konstruktive tilbakemeldinger og ved å bidra med løsninger.

Andre innspill:

- Det er viktig å delta i lokale arrangementer der man møter politikere.
- Flerkulturelle råd bør være lovpålagt, og nasjonale minoriteter bør ha en stemme der.

Svar fra statssekretær:

Mange har gitt innspill om at det er ønske om en egen statssekretær for nasjonale minoriteter. Det er viktig å huske at vi ikke har en «samisk statssekretær», men en statssekretær som har fått tildelt oppgaver innenfor flere felt. Jeg har mange flere oppgaver enn politikk overfor samer og nasjonale minoriteter. Det er statsministeren som bestemmer hvilke statssekretærer som skal utnevnes. For å velges til statssekretær må man være aktiv politiker og ha tillit i partiet, det er den eneste måten å bli statssekretær på. Husk også at det er flere statsråder som har ansvar for nasjonale minoriteter, hver på sine fagfelt.

Andre innspill:

- UMI har gitt fra seg mange arbeidsoppgaver til Kulturdirektoratet. Hvordan er arbeidsfordelingen mellom samer og nasjonale minoriteter nå?
- Det snakkes om urfolk og nasjonale minoriteter, men ikke hvem de fem er. Alle minoritetene bør nevnes.

Svar fra departementet:

Hvor mye tid som brukes på samer eller minoriteter varierer ut fra hva som er aktuelle saker, for tiden brukes anslagsvis 65-70 prosent av avdelingens arbeidstid på samiske saker. Departementets rolle er i stor grad å minne andre departementet på å huske på minoritetene, levere bidrag til rapporteringer, gi råd og informasjon til politikere, blant annet.

Åpen mikrofon

- *Bernt Isaksen fra Norske kveners forbund* holdt et innlegg om manglende synliggjøring av kvener i media og samfunnet ellers, og hvordan lokallaget i Tromsø jobber med å øke synligheten.
- *Per Ivar Nerby fra Skogfinske interesser i Norge* tok opp at den skogfinske identiteten er skjult for mange. Det trengs midler til nødvendige prosjekter for å bygge opp minoriteten.

- *Det Mosaiske Trossamfund* informerte om at de hadde åpen synagoge i juni for skoleklasser, og det var stor suksess.
- *Taternes landsforening*: Ansvar for tilskuddsordningene burde flyttes til Kultur- og likestillingsdepartementet. I siste rapport til Europarådet tok urfolkssaker halve rapporten, nasjonale minoriteter burde få ha denne rapporten alene. Organisasjonene bør være mer involvert i rapporteringen.

Avslutning ved statssekretæren

Har mange inntrykk etter disse dagene:

- Situasjonen som DMTs representant fortalte om berører.
- Ungdomspanelet var inspirerende, og det vil bli et årlig ungdomsforum.
- Hets og hat er et samfunnsproblem.
- Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport har skapt mye engasjement. Det er et viktig dokument og et stort skritt videre.
- Takk for et positivt møte og vel hjem.